

**Een archeologisch bureau-onderzoek
voor het plantsoen tussen de Hoofdstraat
en de Vliegveldstraat te Deurningen,
gemeente Dinkelland (Ov.)**

N. van Malssen

ARC-Rapporten 2008-5

Groningen
27 augustus 2008
ISSN 1574-6887

Colofon

Een archeologisch bureau-onderzoek voor het plantsoen tussen de
Hoofdstraat en de Vliegveldstraat te Deurningen, gemeente Dinkelland
(Ov.)

ARC-Rapporten 2008-5
ARC-Projectcode 2008/016

Opdrachtgever
Gemeente Dinkelland, dhr. P. Kraesgenberg
Bevoegd gezag
Gemeente Dinkelland
Beheer en plaats van documentatie
Archaeological Research & Consultancy

ARCHIS nummer bureau-onderzoek
26398

Tekst
N. van Malssen
Afbeeldingen
N. van Malssen
Redactie
N. van Malssen

Status
definitieve versie

Autorisatie — C.G. Koopstra

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 41018
9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Groningen, 27 augustus 2008

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

1 Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

Aanleiding tot het uitvoeren van dit archeologische bureau-onderzoek vormen de voorgenomen bodemverstorende activiteiten ten behoeve van de aanleg van een bergbezinkbassin in het plantsoen tussen de Hoofdstraat en de Vliegveldstraat. Voor de aanleg van het bassin (met een inhoud van ca. 700 m³), zal een gebied van ongeveer 260 m² tot een diepte van ca. 4 m -mv worden verstoord. Conform de Wet op de archeologische monumentenzorg dient de archeologische waarde van de locatie voor aanvang van de bodemverstorende werkzaamheden in kaart te worden gebracht. De heer P. Kraesgenberg, projectleider Openbare Ruimte van de gemeente Dinkelland, heeft aan Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) opdracht verleend voor het uitvoeren van dit bureau-onderzoek. Het archeologisch bureau-onderzoek is uitgevoerd volgens de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1.¹

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

De onderzoekslocatie is gesitueerd in het zuid-westen van Deurningen, in een plantsoen tussen de Hoofdstraat en de Vliegveldstraat (afb. 1).

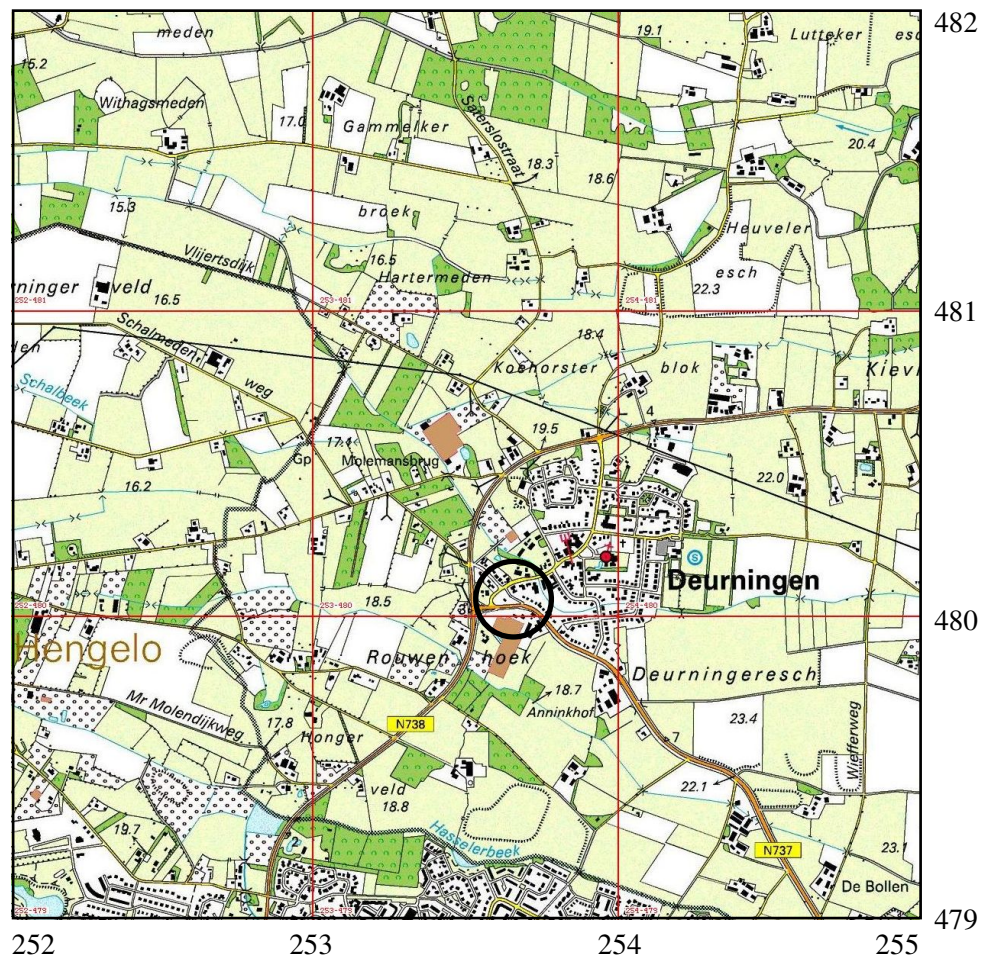
1.3 Objectgegevens

Provincie	Overijssel
Gemeente	Dinkelland
Plaats	Deurningen
Toponiem	Hoofdstraat/Vliegveldstraat
Kaartblad	28H
Coördinaten	253.620/480.078 (N) 253.628/480.071 (O) 253.608/480.052 (Z) 253.599/480.060 (W)
Type bodem	Niet gekarteerd: bebouwing
Geomorfologie	Niet gekarteerd: bebouwing
Grondwaterstand	Bebouwing/oppvl. water

1.4 Doel van het onderzoek

Doel van het bureau-onderzoek is het verkrijgen van inzicht in bekende en te verwachten archeologische waarden in en om het plangebied. Op basis van de verworven informatie wordt een archeologisch verwachtingsmodel voor de onderzoekslocatie opgesteld. Aan de hand van de op deze wijze verkregen gegevens wordt vastgesteld of er archeologische resten in het plangebied aanwezig (kunnen) zijn, wat de potentiële aard en omvang hiervan is en of de voorgenomen werkzaamheden in het plangebied eventueel een bedreiging vormen voor het bodemarchief. Indien

¹De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl

Legenda

— Onderzoekslocatie

Abbeelding 1 Topografische kaart van de onderzoekslocatie (omcirkeld) en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

dit het geval is, wordt geadviseerd op welke wijze hiermee in het vervolgetraject van de plannen rekening dient te worden gehouden.

1.5 Werkwijze

Voor een bureau-onderzoek wordt bronnenmateriaal uit diverse disciplines geraadpleegd en geïntegreerd tot een archeologisch verwachtingsmodel. Gegevens met betrekking tot bekende en te verwachten archeologische waarden worden onder meer ontleend aan Archis. Dit is het digitale archeologische informatiesysteem voor Nederland, waarin onder meer de Archeologische Monumenten Kaart (AMK) en de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) zijn opgenomen. Om inzicht te krijgen in de aardwetenschappelijke opbouw van het plangebied worden geomorfologische, geologische en bodemkundige kaarten geraadpleegd. Hierbij wordt getracht, informatie te verkrijgen met betrekking tot bekende verstoringen in de oorspronkelijke bodemopbouw. Voor een overzicht van de historische en subrecente situatie van het plangebied wordt gebruik gemaakt van topografisch-historisch kaartmateriaal. Tenslotte worden – voor zover aanwezig – de resultaten van voorgaand archeologisch onderzoek in de omgeving van het onderzoeksterrein nagetrokken op relevantie en bruikbaarheid.

2 Resultaten

2.1 Aardwetenschappelijke waarden

Het onderzoeksterrein is gesitueerd in de fysisch-geografische regio het oostelijk zandgebied, dat zich uitstrekt ten oosten van de Gelderse IJssel en de Oude IJssel. De noordgrens valt min of meer samen met de Overijsselse Vecht. De bovenlaag wordt gevormd door een pakket dekzand (eolisch, Formatie van Boxtel) dat is afgezet gedurende de laatste ijstijd (Weichselien ca. 114.000 – 9.000 v. Chr.) (Berendsen 2005, pp. 61-71). De ondergrond van de regio is voor een belangrijk deel gevormd tijdens de voorlaatste ijstijd (Saalien ca. 238.000 - 128.000 v. Chr.). Gedurende het Holoceen (vanaf ca. 9.000 v. Chr.) ontwikkelden zich in dit pakket podzolbodems. Een podzolbodemprofiel is herkenbaar door een toplaag van humusrijke grond (A-horizont), waaronder een bleekgrijze (uitspoelings)laag (E-horizont), daaronder een donkere (inspoelings)laag (B-horizont) en geheel onderop de oorspronkelijke bodem (C-horizont). De gaafheid van dit profiel is een indicatie voor de mate van verstoring van de bodem. Hoe minder de bodem is verstoord, hoe groter de kans is dat archeologische resten *in situ* in de bodem bewaard zijn gebleven. Specifieke gegevens over de bodemopbouw en geomorfologie van het plangebied zijn moeilijk te achterhalen met behulp van Archis, omdat de kaarten slechts aangeven dat het plangebied is bebouwd. De bodem in de omgeving bestaat uit veldpodzolgronden en beekdalgronden (afb. 4). Het valt te verwachten dat de ondergrond uit één van deze bodems bestaat. Geomorfologische kenmerken in de directe omgeving zijn dekzandruggen en dalvormige laagtes (afb. 5)

2.2 Historische situatie en archeologische waarden

De regio rond Deurningen kent een lange bewoningsgeschiedenis. De vroegste bewoningssporen dateren uit het Mesolithicum (vanaf ca. 8.800 v. Chr.). Verder zijn sporen aangetroffen uit het Neolithicum (ca. 2850-2000 v. Chr.), de Bronstijd (ca. 2000-800 v. Chr.) en de IJzertijd (ca. 800-12 v. Chr.). In de Romeinse Tijd (ca. 12 v. Chr.- 450 n. Chr.) lijkt de bevolking te zijn afgenomen. Dit kan geleid hebben tot een discontinuïteit in bewoning. In de loop van de Middeleeuwen neemt de bevolking weer toe. In Deurningen zelf zijn geen sporen aangetroffen uit de periodes voorafgaand aan de Middeleeuwen. De oorsprong van Deurningen is moeilijk te achterhalen. Uit historische bronnen blijkt dat het in de Late Middeleeuwen een marke was, die onder de parochie van Oldenzaal viel. Op zowel een militaire topografische kaart uit 1848 (afb. 2) als een kaart uit rond 1900 (afb. 3) is te zien dat het plangebied niet was bebouwd. Uit kadastrale gegevens van 1832 blijkt dat het plangebied werd gebruikt als hooiland.² Volgens de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) heeft het plangebied een lage archeologische trefkans. In de omgeving (ten noorden, oosten en zuiden) van het plangebied liggen gebieden met een middelhoge tot hoge trefkans (afb. 6). Er bevinden zich noch op het plangebied noch in de directe omgeving archeologische monumenten. Er zijn geen vondstmeldingen gedaan en er zijn in een straal van ca. 400 m rond het plangebied geen waarnemingen gedaan.³ De Archeologische verwachtings- en advieskaart van de gemeente Dinkelland kent het gebied een lage tot middelmatige verwachting toe voor de aanwezigheid van archeologische resten.

3 Conclusies

Op basis van het bureau-onderzoek kan worden geconcludeerd dat de kans dat er bij het uitvoeren van de geplande werkzaamheden archeologische vindplaatsen worden verstoord minimaal is. Volgens de IKAW is de trefkans laag. Er zijn in de directe omgeving van het plangebied geen vondstmeldingen gedaan en er zijn geen archeologische monumenten aanwezig. De lage archeologische verwachting die wordt gegeven aan beekdalten wordt echter niet altijd ondersteund door archeologisch onderzoek in dergelijke gebieden. Zeker op de overgang tussen beekdalten en dekzandruggen worden regelmatig archeologische vindplaatsen aangetroffen. Dit, in combinatie met het gegeven dat de bodem van het plangebied tot op een diepte van 4 m –mv wordt verstoord en er waarschijnlijk geen eerdere verstoring van de bodem heeft plaatsgevonden, zou aanleiding kunnen geven voor het uitvoeren van een vervolgonderzoek door middel van grondboringen. Tevens biedt dit een kans om het in de IKAW en de Archeologische verwachtings- en advieskaart van de gemeente Dinkelland gegeven verwachtingsmodel te verifiëren.

²Als toponiem wordt gegeven: Hesseler Hasselo, De Rouwenhoek. Locatie: Weerslo, Overijssel, Sectie K, perceel 1067. De eigenaar was Gerrit Jan Engberink uit Deurne. Bron: www.watwaswaar.nl.

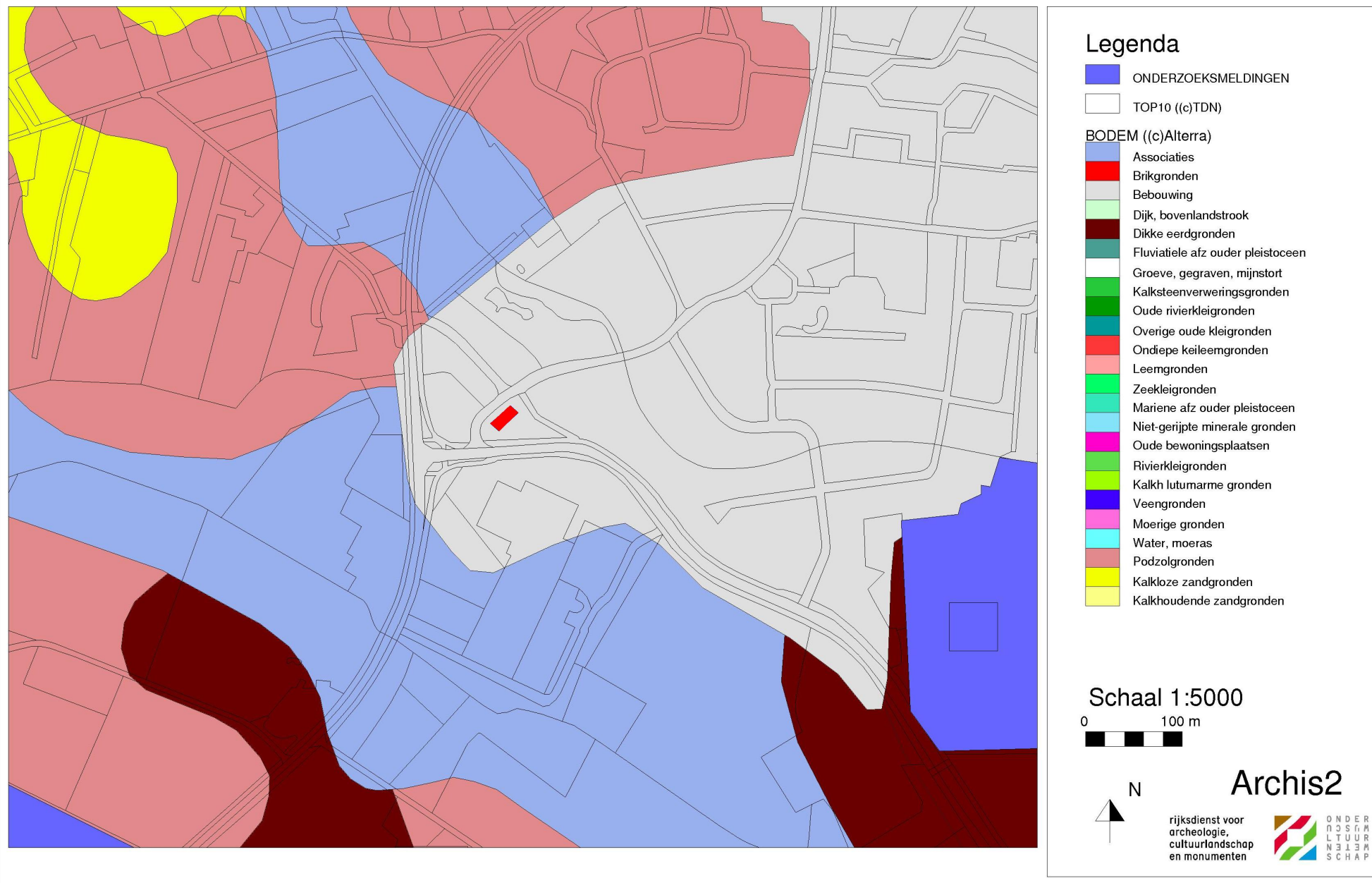
³Bron: Archis2.

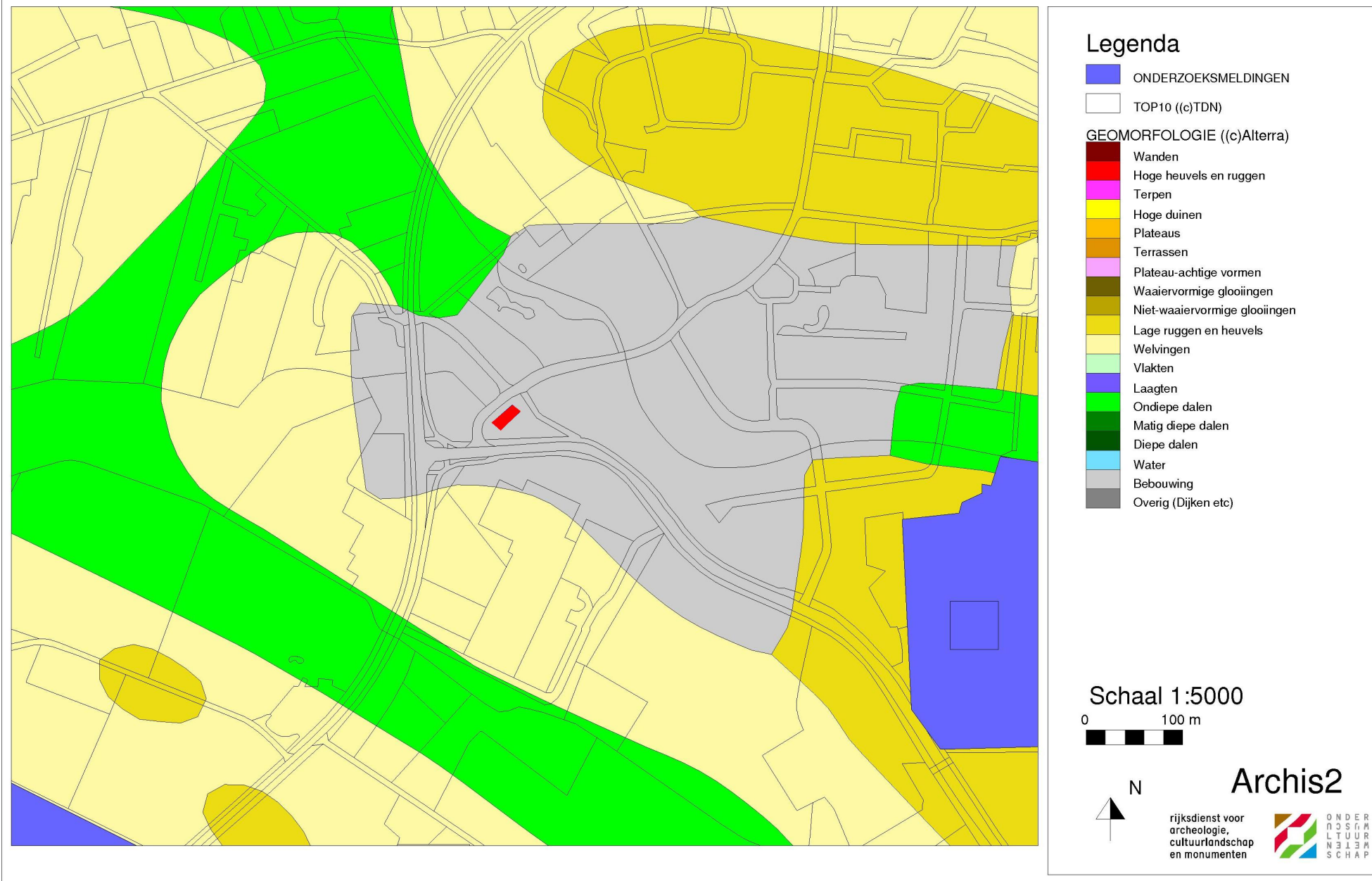
Afbeelding 2 De onderzoekslokatie (zwart omcirkeld) op een militaire topografische kaart uit ca. 1848. Bron: www.watwaswaar.nl.

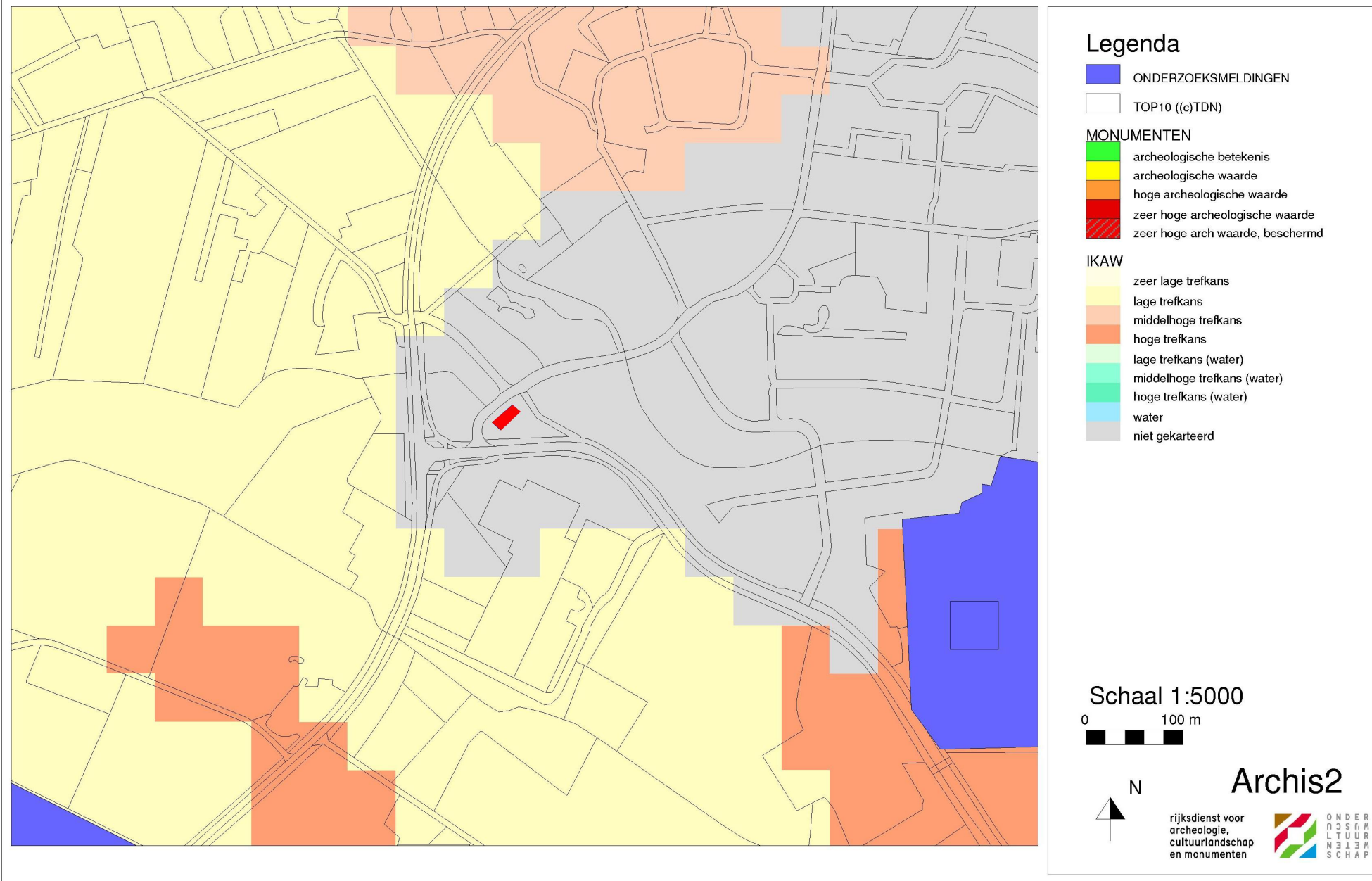
Afbeelding 3 De onderzoekslokatie (wit omcirkeld) op een topografische kaart uit ca. 1900. Bron: www.kich.nl.

Afbeelding 4 Bodemopbouw in de omgeving van de onderzoekslocatie (rood). Bron: Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM)/Archis II, 17 januari 2008.

Afbeelding 5 Geomorfologische kaart van de omgeving van de onderzoekslocatie (rood). Bron: Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM)/Archis II, 17 januari 2008.

Afbeelding 6 Archeologische verwachtingswaarden, monumenten en waarnemingen in de omgeving van de onderzoekslocatie (rood). Bron: Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM)/Archis II, 17 januari 2008.

Literatuur

Berendsen, H.J.A., 2005. *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*. Assen.